מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא [א]ואמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא [1]מוצא שפתיך תשמור וגו' איבעית אימא סברא משום דשני בה כו' כדריש (א) פירקא ואמר רבא עולה הבאה לאחר מיתה שחטה בשינוי קודש פסולה [ב]בשינוי בעלים כשרה דאין בעלים לאחר מיתה [ג]ורב פנחס בריה דרב אמי אמר יש בעלים לאחר מיתה אמר ליה רב אשי לרב פנחס בריה דרב אמי דוקא קאמר מר יש בעלים לאחר מיתה ובעי לאיתויי עולה אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה מכפרא א"ל דוקא קאמינא ואמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא תשובה [2]זבח רשעים תועבה ואי דאיכא תשובה [ד]התניא [ג]עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלים לו אלא ש"מ דורון הוא (חטא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאח"ר דורו"ן סימ"ן) תניא נמי הכי [ד]א"ר שמעון חטאת למה באה לכפר אלא [ו]למה באה לפני עולה [ה]לפרקליט שנכנס א) [ריצה פרקליט נכנס] דורון אחריו: חוץ מן הפסח והחטאת כו': פסח מנלן דכתיב [3]שמור את חדש האביב [ו]ועשית פסח שיהו כל עשיותיו לשם פסח אשכחן שינוי קודש שינוי בעלים מנלן דכתיב [ז]ואמרתם[4] זבח פסח הוא שתהא זביחה לשם פסח אם אינו ענין לשינוי קודש תניהו ענין לשינוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן אמר קרא [5]וזבחת פסח לה' אלהיך וגו' מתקיף לה רב ספרא האי וזבחת להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדרב נחמן [ח]דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ט]מנין למותר [י]פסח שקרב שלמים שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא [כ]מן הכבשים ומן העזים מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא אמר רב ספרא וזבחת פסח לכדרב נחמן שמור את חדש האביב ג) למצוה בשינוי קודש ואמרתם זבח פסח בשינוי בעלים למצוה הוא לעכב בין הכא והכא ואשכחן זביחה שאר עבודות מנלן [ל]הואיל וגלי גלי רב אשי אמר הואיל וגלי גלי לא אמרינן אלא [עבודות] ב) מנלן דכתיב [6]זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' ותניא [7]ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם זה בכור ומעשר ופסח הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן למצוה אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים למצוה ג) וכשלמים מה שלמים בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה אף פסח לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב ד) (משום שנאמר הוא בזביחה אינו אלא לעכב) אלא הוא למה לי (ג) כדתניא נאמר ה) בפסח הוא בשחיטה לעכב [מ]אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר: חטאת מנלן [נ]דכתיב [8]ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת אשכחן שחיטה קבלה מנלן דכתיב

רש"י

מקיבעא לא מכפרא. חטאת אעשה: **מקופיא מכפרא.** הלכך על מי שמחוייב עולה כשרה כיון [דהפריש] ו) עולה שייכי כולהו עשה שבידו אעולה ותו לא שייך חטאת גביה אבל מי שלא הפריש כלום ועבירות עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר עשה מקופיא הלכך חייל שמיה אחטאתו ו) שנשמטה לשמו לפוסלה: **לאחר מיתה.** שמת בעליה והקריבה היורש: **פסולה.** לא עלתה (ד) וצריך היורש להביא אחרת: **יש בעלים.** שהיורש הוא בעליה: **דוקא קאמר מר.** אי פליגי ה) אדרבא ובעי לאתויי אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה דיורש מכפרא אם לא שינה בה ומיהו היכא דשני לא בעי לאיתויי אחריתי דהא איהו לא נדר מידי: **עולה דורון היא.** אינה באה לכפר על עשה כפרה ממש אלא אחר שכפרה התשובה על העשה היא באה להקבלת פנים כאדם שסרח במלך וריצהו ע"י פרקליטין ובשנה להקביל פניו מביא דורון בידו: **היכי דמי.** כלומר היכי דמי שתהא באה לכפרה: **אי דליכא תשובה.** אעבירות עשה שבידו: **זבח רשעים תועבה.** פסוק הוא במשלי (כא): **למה באה לפני עולה.** כל מקום שמביא חטאת ועולה חטאת קודם כדיליף לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.): **פרקליט.** מליץ טוב: **פסח מנלן.** (ה) בין למצוה בין לעכב דקס"ד לא אתי לן כשאר זבחים משלמים דלא כתיב בההוא קרא דזאת התורה לאיתרבי כל הזבחים מיניה למצוה [לעיל ד:]: **מותר הפסח.** שאבד ונתכפר ט) באחר ונמצא הראשון: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** הייני שלמים שהן באין מכל צאן ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין כן בשאר זבחים שהוקבעו או בזכר או בנקבה עולה ואשם הוקבעו בזכרים חטאת הוקבעו בנקבות והוקבעו בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא בנקבה: **למצוה בשינוי קודש.** בכולהו י) עשיות ילפינן מיניה דהא כתיב ועשית: **הוא.** משמע (ו) פסח הוא בהוייתו לשמו כשר שלא לשמו פסול: **דהכא והכא.** בשינוי קודש ובשינוי בעלים דהוא משמע אתרוייהו כשהוא עשוי כמצותו משמע: **ואשכחן זביחה.** בשינוי [קודש ובשינוי] יא) בעלים: **ביום צותו.** סמוך לזאת התורה ודרשינן סמוכין ביום צותו להקריב את קרבניהם לרבות קרבנות שלא הוזכרו במקרא בענין שלמעלה: **אף כל כו'.** הלכך (ז) מצוה בפסח יב) ילפינן משלמים דרבינן להו לעיל [ד:] לשינוי קודש ולשינוי יג) בעלים יד) (ועשית פסח לעכב בכל עשיותיו בשינוי קדש. ואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשינוי בעלים): **וכשלמים.** כלומר כיון דגלי קרא עכובא בזביחה ילפינן שאר עבודות לעכובא מהיקשא דמצוה כשלמים מה שלמים כו': ה"ג **אלא הוא למה לי לכדתניא** [וכו' טו] **אבל אשם לא נאמר כו'.** ול"ג כל מקום שנאמר בזביחה טז) (ז) אינו אלא לעכב דהך ברייתא לקמן היא בפירקין [י:] כדילא ר' יז) אליעזר ורבי יהושע ול"ג ליה: **לכדתניא.** כלומר לגלויי על הוא דגבי אשם דלא ילפינן פסול מיניה כדמהדר ליה רבי יהושע לר' אליעזר לקמן בפירקין (דף י:) שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול וקא מהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא בשחיטה לפיכך שלא לשמו פסול אבל אשם כו':

ולקח

תוספות

עולה דורון היא. אע"ג דאעשה מכפרת יותר מחטאת דהא מכפרא מקיבעא: **ריצה** פרקליט. אע"ג דאיכא עולת יח) יולדת ומצורע ונזיר דלא מייתי קרבן אלא לאישתרויי בקדשים כדאמר בפרק במה לכריתות (דף ט.) ואפילו יט) הם י) חטאתם קודמת לעולה דלא חלקה תורה:

ואמרתם זבח פסח. הוא קרא כתיב ברישא ושמור את חודש האביב הוה ליה לאוקומי [בשינוי בעלים] כאם אינו ענין אלא משום דכייל בה כל עבודות דכתיב ועשית פסח [דמשמע] מסתמא כל עשיות הלכך מוקי ליה לשינוי קודש: **וזבחת** פסח. בסוף התודה (מנחות פג.) דריש לה במשנה לדבר שבמותה [שהיא באה מן החולין] והתם בגמרא [פג:] נמי מייתי דרשא דהכא: **ומאי** ניהו שלמים. דעולה ליכא למימר דאינה באה מכל צאן ובקר כדפי' בקונטרס דאינה באה נקבה ועוד איכא לקמן [ט.] תלתא קראי וההוא דאם כבש מוכח בהדיא דהוי שלמים ועוד דדוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ולא אצל קדשי קדשים כדלקמן (שם): **וזבחת** פסח לכדרב נחמן. בסיפרי פרשת עשר תעשר דריש כולהו בשינוי קודש והכי איתא התם חכמת כ) אין לי אלא זביחה שאר עבודות מנין ולשינוי [קודש] כא) קאי ת"ל ועשית יכול אף הקטר חלבו ת"ל וזבחת. ואין זה כסוגיא כב) שלנו: **הוא** לעכב בין הכא בין הכא. בשינוי קודש בכל עבודות בשינוי בעלים בזביחה אע"ג דהוא בזביחה כתיב בפרשת בא אל פרעה וקרא דועשית בפרשת ראה אנכי מכל מקום משמע הוא בהוייתו כשהוא עשוי כמצותו כדפי' בקונטרס והשתא הא דקאמר אשכחן זביחה שאר עבודות מנא לן אשינוי בעלים קאי עוד יש לפרש דבין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים קבעי מנא לן לעכב דהוא קאי דוקא אזביחה ומדאפקיה רחמנא לשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן לאוקומי הא כג) דזביחה לעכב בין בשינוי בעלים בין בשינוי קודש ושינוייא דהואיל וגלי גלי לא ניחא להאי פירושא כמו לפירוש קמא: **מה** שלמים בין בזביחה בין בשאר עבודות לא חלקת בהן. וא"ת ח) כיון דכתיב ועשית פסח לעכב בשינוי קודש בכל עשיות לשתוק קרא מזביחה ותיתי משלמים דמה שלמים לא חלקת בין בשינוי קודש לשינוי בעלים למצוה אף לפסח לא תחלוק לעכב: **אלא** הוא למה לי. לקמן בפרק בית שמאי (דף לז:) ובפסחים פרק מי שהיה טמא (דף צו.) דריש הוא דפסח למעוטי תמורת פסח ותרי הוא כתיבי ובפסחים בסוף תמיד נשחט (דף סב:) דריש רבי אליעזר מהוא דפסח לא הוא כשר לשם אחרים ולא אחרים כשרין לשמו ורבי אליעזר לטעמיה דלית ליה עכובא באשם ולא מוקי ליה למימר אבל אשם לא נאמר בו הוא כו': **כל** מקום שנאמר הוא בזביחה. פירש בקונטרס ולא גרסינן ליה משום דליתיה בברייתא דלקמן ואין למחוק בשביל כך הספרים דאפשר שהיא בברייתא בשום מקום בתוספתא:

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה טו:
לה ב מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה ד:
לו ג סמג עשין רעח:
לז ד מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה א והלכה יא ופ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה א:
לח ה מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה א והלכה ד:
לט ו מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה י:
ז מיי' שם פ"א הלכה א:

◆

תורה אור השלם

1. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד
2. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא, כז
3. שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה: דברים טז, א
4. וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ: שמות יב, כז
5. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז, ב
6. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז, לז
7. אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז, לח
8. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

◆

מוסף רש"י

יש בעלים לאחר מיתה. ואם שחטו לשם בעלים אחרים צריך היורש להביא אחר (פסחים סא.) **ואי דליכא תשובה.** שאינו תוהא על מעשיו (שבועות יב:): **למותר פסח.** כגון שהפרישו פסחו ואבד ונתכפר באחר ואחר כך נמצא זה, כגון שהפרישו מעות לפסחו והלכו קדישת פסח על כולן ויתותו שלמים ישתמשו מן המעות (פסחים צו: ובעי"ז מנחות פג.) **שקרב שלמים.** במועד או לאחר הרגל (פסחים שם) **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים שבשירין לבוא מכל צאן ומכל בקר זכר ונקבה (שם ולקמן ט.). ואע"ג דעולה נמי באה מן הצאן ומן הבקר, אפי"ה שלמים אתי, דהא לשם עולה הפרישה ולא לשם כלל (מנחות פג. מנחות): **הואיל וגלי.** בזביחה, גלי בשאר עבודות (בתוי"ט) **אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין.** בפרשת צו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא, והילכך אשם לא מיפסל בשלא לשמו דהא בהקטרה כתיב הוא והקטרה לאו עיקר הוא, וליכא למימר הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו, דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפרק תמיד נשחט במסכת פסחים (נט:) דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ובשר נאכל, אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה, זבח פסח הוא, בחטאת נמי כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא (מנחות ד.). ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודם שחיטה, לא ילפי מיניה, דלא משמע לשמו אלא כשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא, והיכא דכתיב גבי אחת מעבירות השם (לעיל ה.):

◆

שיטה מקובצת

הוא לעכב בין הכא בין הכא. לשון תוס' שנץ. אע"ג דלא (כא) [כתיב] [לעכב] (כתיב כולן אלא [בזביחה], הי"מ כולן משמע כהוייתו שלייתו לך במקום [אחר], וכבר הוכחנו לעיל [במילתין] עבודות. לאשכחן זביחה [בין] דלא קאי [ואת] אלא [לעכב], בזביחה דכתיב [illegible]

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג.], ב) לעיל דף ד: ע"ש פסחים סא. ע"ש, ג) יומא פו. [שבועות יג:] ירושלמי יומא פ"ח ה"ז, סנהדרין פ"י ה"א, שבועות פ"א ה"ו, ד) עי' תו"כ מצורע פ"ג, ה) [מלולי רש"י לאוב כח, כ] פרגוס פרקליט' סניגור, ערוך], ו) ספרי ראה פיסק' קכח, ירוש' פסחים פ"ה ה"ב, ז) ספרי שם פיסק' קכט, ח) [לקמן ט. פסחים ע: מנחות פג.], ט) מכילתא בא פי"ד, ירוש' תרומות פ"א סה"א, פסחים פ"ה ה"ב, שקלים פ"ב ה"ד, יבמות פי"ג ה"ב, י) [עי' לקמן יח: מ"ק: מנחות נג:], כ) לעיל ה: ולקמן י: [מנחות ד.], ל) תו"כ ויקרא חובה פ"ח ה"ו, פי"א ה"ג, ירוש' פסחים שם, מ) לקמן י., נ) פסחים נט., ס) [עי' רפ"ק שתירץ על קושיתם]:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדריש פירקא. נ"ב דף ב' סוף ע"א: (ב) שם מדפס הואיל ועשית למצוה: (ג) שם למה לי לכדתניא פסח נאמר בו הוא בשחיטה: (ד) רש"י ד"ה פסולה לא עלתה לו וצריך: (ה) ד"ה פסח מנלן דבעינן לשמו בין למצוה: (ו) ד"ה אף כל וכו' הלכך למצוה בפסח ילפינן משלמים והני קראי דרבינן: (ז) ד"ה הכי גרסינן וכו' בזביחה הוא אינו וכו' ור' יהושע הס"ד ותיבות ל"ג ליה נמחק:

◆

שינויי נוסחאות

א] גי' הערוך שנכנס לרצות רצה הפרקליט ונכנס דורון (הגרי"ב): ב] תיבת עבודות ליתא בכתה"י וכד"י: ג] בכתב"י וד"י רפ"ש ופ"ח נוסף הלכך למצוה משלמים והנך קראי אם אינו ענין למצוה דנפקא ליה מהתם תנהו ענין לעכב. ילה"ב גלות יב: ד] בכתה"י ליתא מה שבסוגריים, וכן מתקוהו בש"מ ובהי"נ: ה] ג"א כל מקום שנאמר הוא בזביחה (הוא) אינו אלא לעכב אבל אשם (כ"ה ונה') ועי' רש"י יומא. בש"מ מחק תיבות נאמר וכו' לעכב, וכן ליתא בכי"ל, ילה"ב לאלא את שני: ו] בכתה"י ובש"מ דכיון דנדר עולה, ועי' טה"ק דכ' שהיא הגי' הנכונה: ז] כ"ה אחטאת (בתה"י ודי"): ח] כ"ה לאפלוגי אדרבא (בתה"י ודי"): ט] כ"ה בכתה"י ודפ"י, אבל נגלין כ"ה וקרב אחר: י] צ"ל ובילדו (ישו"מ): יא] תיבות שבסוגריים ליתא בדפ"י וכתיפיה בדפס"מ כמעות (דיוס ובי"ב ישו"מ), ועי' תוי"ח הוא, ובמט"ק: יב] צ"ל מצוה ללשנן בפסח משלמים הוא דרבינן להו לעכב לשינוי קודש, וכן כד"ו כפ"ש ופ"ח ליתא לעכב (במקום תיבת לעיל), ולפי"ז מסתבר שרש"י גרס כגמ' המוספת דלעיל באות ג' ותיבת לעכב שרש"י היא הס"ד: יג] תיבות ולשינוי בעלים ליתא בכתה"י: יד] ס"א ל"ג המוקף (גר"ב): אך בכתה"י וד"י ליתא. ובכל הנהגה שבסוגריים נעשו ע"י המגיה בלות יח ולשינתו. וכבר הבלתי לעיל שטעות הוא: טו] תיבת וכו' ליתא בכי"י ודפ"י. וכן בדק"ס כתב שטעות סימנם, ועי' לות ה: טז] הוא בזביחה כצ"ל (ישו"מ): יז] צ"ל דרי' (שמ"ק): יח] עצ"ל חטאת (זבחא): יט] צ"ל אפילו הכי (צ"ק): כ] | וזבחת פסח שתהא שחיטתו לשם פסח שחטו שלא לשמו פסול אין לי כו' כצ"ל (צ"ק): כא] כד"ו ואשינוי בעלים קאי. ובש"מ מחק תיבות אלו: כב] צ"ל כסוגיא (ראשי) ומלה שלנך מתניין המה"ז אלא שהבל ע"ש כרנגיו: כג] צ"ל הוא (ש"מ):

◆

ליקוטים

הואיל וגלי גלי לא אמרינן, גרי דר"ל דהאי הואיל דגלי גלי הוא דחוק יותר משאר הואיל דגלי גלי דבשאר דוכתין. וכ' מרימם מ"כ ס"ב: